

HOOFDSTUK III: SPECIFIEKE DOMEINEN

3.1. De opvang van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen

In het derde rapport van het Centrum over de bestrijding van de mensenhandel hebben wij de aandacht gevestigd op de dringende nood aan aangepaste opvangmogelijkheden voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen.

Uit de ervaringen en de cijfers van onder meer Pag-asa blijkt dat dit ook een probleem vormt in het kader van de opvang van slachtoffers van mensenhandel. Het gaat hierbij zowel om minderjarigen die zelf slachtoffer werden van mensenhandel en (seksuele) exploitatie in ons land als om minderjarigen die verwant zijn met meerderjarige slachtoffers van mensenhandel.

In 1998 was er tevens een sterke toename van het aantal slachtoffers van mensensmokkel. Het ging hierbij vooral om Kosovaren die hun weg "zochten" naar Groot-Brittannië. Het Centrum en de opvangcentra werden geregeld gecontacteerd door de politie, de rijkswacht en het parket met de dringende vraag om onderkomen te zoeken voor minderjarige Kosovaren. De centra konden echter geen opvang aanbieden.

Het parket in Brussel en de rijkswacht besteden sinds meer dan een jaar bijzondere aandacht aan de opvang en de opvolging van de dossiers van minderjarigen die aangetroffen worden op de luchthaven, in de zone van de T.G.V. en op het Belgisch grondgebied. Zij stellen vast dat er in een aantal dossiers sterke aanwijzingen zijn omtrent mensenhandel met minderjarigen. Zij worden daarenboven geconfronteerd met een gebrek aan aangepaste opvangmogelijkheden voor de minderjarigen die hierbij betrokken zijn.

In Antwerpen worden de jeugdrechters geregeld geconfronteerd met de problematiek van minderjarigen die aangetroffen worden in het prostitutiemilieu. Zij beslissen, ons inziens terecht, in dergelijke situaties tot het plaatsen van de kinderen in gesloten instellingen. De realiteit toont aan dat het enerzijds enige tijd vraagt eer deze minderjarigen bewust kunnen afhaken van het milieu dat hen exploiteerde en dat het anderzijds pas na enige tijd lukt om deze slachtoffers van seksuele exploitatie vertrouwen te laten krijgen in de opvangmogelijkheden die door de overheid aangeboden worden. Na enige tijd kan, doorgaans met succes, overgegaan worden tot een opvang in een kader waarin hen een ruime vrijheid kan geboden worden.

Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen stelt vast dat het aantal niet-begeleide minderjarige asielzoekers in 1998 is toegenomen. Ten opzichte van 1996 gaat het om een toename met ongeveer 50%.

Uit het laatste jaarverslag van het Commissariaat blijkt dat men zich ernstig zorgen maakt over het onthaal en de opvang van buitenlandse minderjarigen - die asiel aanvragen - in ons land.

Uit dit verslag en het jaarverslag van het Klein Kasteeltje blijkt dat heel wat minderjarigen tijdens de asielprocedure verdwijnen, voornamelijk wanneer een negatieve beslissing verwacht wordt over de asielaanvraag. Het verdwijnen van de minderjarigen wordt in de hand gewerkt door het feit dat hen geen duidelijkheid gegeven wordt over hun toekomst wanneer het asielverzoek niet ingewilligd wordt. Het is meer dan wenselijk dat er tijdens de asielprocedure, vooral voor de jongste minderjarigen, nagegaan wordt of zij eventueel begeleid kunnen terugkeren naar hun land van herkomst indien hun asielaanvraag afgewezen wordt. Indien hen tijdig kan medegedeeld worden dat zij in het geval van een negatieve beslissing, omwille van hun specifieke situatie, toch nog verder kunnen opgevangen worden kan het aantal "verdwijningen" wellicht verminderen.

Het spreekt voor zichzelf dat minderjarigen die in de illegaliteit vluchten gemakkelijk het slachtoffer kunnen worden van misdrijven inzake mensenhandel zoals bedoeld in de wet van 13 april 1995.

In het voorbije jaar werd ook het Centrum geregeld geconfronteerd met aanvragen van de rijkswacht en de politie om opvangmogelijkheden voor buitenlandse minderjarigen te vinden. Wij hebben moeten vaststellen dat er in vele gevallen geen oplossing kon geboden worden en dat dit leidde tot ongenoegen bij de betrokken politiemensen die een oplossing zochten voor de noodsituatie.

In 1998 besliste de Vlaamse Gemeenschap om middelen vrij te maken voor de opvang van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen.

Binnenkort opent in Aalst "T HUIS", het eerste onthaal- en opvangcentrum voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen, dat zal gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap en door het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen. Het zal in een eerste fase de gelegenheid bieden om een 15-tal minderjarigen op te vangen.

T HUIS zal openstaan voor buitenlandse minderjarigen die niet vergezeld zijn door een van beide ouders of een wettelijke voogd en voor wie een aangepaste opvang aangewezen is. De opvang van niet-begeleide minderjarigen die zich nog in de asielprocedure bevinden blijft de opdracht van de federale overheid. Minderjarigen die uitgeprocedeerd zijn maar om een of andere reden niet terug kunnen gebracht worden naar hun land van herkomst kunnen ook opgevangen worden in T HUIS.

Het project zal ook ondersteund worden door het departement ontwikkelingssamenwerking en geniet een initiële steun van het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid.

Mede door dit initiatief wordt de impasse doorbroken waarin het overleg tussen de gemeenschappen en de federale overheid beland was omtrent de opvang van de buitenlandse niet-begeleide minderjarigen.

Voor een deel naar analogie met de formule van tijdelijke verblijfsvergunningen voor slachtoffers van mensenhandel heeft het Bureau Opsporingen van de Dienst Vreemdelingenzaken een verblijfsregeling uitgewerkt voor deze minderjarigen die door de Algemene Directie goedgekeurd werd.

In het bijzonder voor de minderjarigen die zich hier helemaal alleen in ons land bevinden biedt deze regeling een houvast. Bovendien schept dit een duidelijker kader voor de organisaties die instaan voor de opvang van deze minderjarigen. Het laat toe een pedagogisch project met deze jongeren duidelijker te plannen.

In deze verblijfsregeling wordt ook bepaald hoe naar gelang van de concrete situatie en na een bepaalde tijd een regularisatieprocedure kan aangevat worden. Deze regeling kan wellicht verder vorm krijgen in de toekomst, ook voor minderjarigen die op een of andere manier begeleid waren bij hun komst naar België.

Bij wijze van besluit kan hier toch gesteld worden dat in dit domein een belangrijke stap vooruit gezet werd ten opzichte van vorig jaar en dat wij hopen dat, net zoals in het domein van de mensenhandel, België een toonaangevende rol kan gaan spelen in de Europese Unie.

3.2. Uitbuiting van buitenlandse voetballers

In het derde jaarrapport van het Centrum kwam de bestrijding van de mensenhandel in het voetbal uitvoerig aan bod. Daarin werd het gedrag van malafide voetbalmakelaars en gewetenloze clubs aangeklaagd.

Deze personen halen "veelbelovend" jong voetbaltalent uit Afrika, Zuid-Amerika en Oost-Europa naar België. De jonge voetballers worden aan meerdere clubs voorgesteld. Slechts zeer zelden wordt hen een echt contract (arbeidskaart B) aangeboden, zodat het toeristenvisum waarmee ze naar België kwamen vervalt en ze na verloop van tijd terechtkomen in de illegaliteit.

Ten gevolge van de bovengeschetste toestand werkte het Centrum een aantal voorstellen uit om deze misbruiken in te dijken. De aanklacht van het Centrum was mede de inzet voor enkele wetgevende initiatieven en een reeks debatten in de commissie Sport en Cultuur van de Vlaamse Raad. In het kader van de hervorming van de reglementering omtrent de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt voorzien dat in de toekomst minderjarigen geen arbeidskaart meer zullen kunnen bekomen voor (deeltijdse) arbeidscontracten in het voetbal. Dit kan het illegaal binnenbrengen van minderjarigen door makelaars en clubs bemoeilijken. Bovendien zullen de clubs verplicht worden aan de buitenlandse voetballers minstens het dubbele van het minimumloon uit te betalen. Dit kan de makelaars en de clubs ertoe aanzetten om selectiever te zijn in het engageren van buitenlandse jonge talentvolle spelers. Dit biedt meteen ook meer waarborgen voor deze spelers dat, als zij de stap zetten om hun land te verlaten, zij ook op materieel vlak voldoende zekerheid zullen hebben voor de duur van hun tewerkstelling die gedekt wordt door een arbeidskaart. Wanneer deze aanpassing in de reglementering op de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten doorgevoerd wordt zal ook voorzien worden in het verstrekken van aangepaste informatie aan deze "nieuwe migranten". Een aangepaste informatiebrochure, het persoonlijk afleveren van de arbeidskaart met een vertaald contract en een tussentijds contact met de inspectie van het betrokken gewest kunnen dan voorzien worden.

In de Commissie Cultuur en Sport van de Vlaamse Raad werden een aantal hoorzittingen gehouden omtrent deze problematiek. De Vlaamse Gemeenschap (Vlaams Gewest) kan op basis van haar bevoegdheden zeker bijdragen tot preventie van en controle op probleemsituaties. De inspectie van de administratie Werkgelegenheid en Economie kan gerichte steekproefcontroles verrichten. De integratiesector kan zich actiever richten tot de "nieuwe migranten" en bijdragen tot het versterken van hun weerbaarheid in hun nieuwe omgeving.

Bij het afleveren van arbeidskaarten kan een dossier aangelegd worden, dat kan geraadpleegd worden door de betrokken spelers, waarin gegevens opgenomen worden van de Dienst Vreemdelingenzaken omtrent de personen die een rol gespeeld hebben in het naar België brengen van de betrokken speler.

Het lijkt ons aangewezen dat de betrokken departementen een plan opstellen om in deze problematiek een coherent optreden vast te leggen.

De regering diende een amendement in op een initiatief van de Senaat dat leidde tot de wet van 9 februari 1999 tot wijziging van K.B.nr.34 van 20 juli 1967 betreffende de tewerkstelling van werknemers van vreemde nationaliteit. Het nieuwe artikel 6bis voorziet de volgende bepaling: "Al wie zich schuldig maakt aan een inbreuk bedoeld in artikel 27,1°, is hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de kosten van huisvesting, verblijf, gezondheidszorgen en terugzending van de betrokken vreemdeling en van de leden van zijn gezin die onregelmatig bij hem verblijven."

Concreet betekent dit, dat naast de voetbalclubs ook de eventuele scrupuleloze voetbalmakelaars kunnen gesanctioneerd worden. De toekomst zal uitwijzen of deze wijziging daadwerkelijk zal leiden tot vervolging en sanctionering.

De K.B.V.B heeft te kennen gegeven dat hij constructief wil meewerken en dit is zonder twijfel de bedoeling. Het is niet duidelijk of alle clubs op dezelfde golflengte zitten. De interne reglementering van de K.B.V.B. is zeker vatbaar voor verbetering. In juni 1999 zouden de clubs en de K.B.V.B. kunnen aantonen dat het hen menens is door middels een aanpassing van de reglementering de mogelijkheden te vergroten om beter de misbruiken te kunnen voorkomen.

Ondertussen zal het Centrum de gerechtelijke acties van de slachtoffers blijven ondersteunen. Er dient echter wel benadrukt dat vonnissen in deze dossiers nog steeds uitblijven.

3.3. Huishoudpersoneel in privé-verband bij personen met een diplomatiek statuut

In het derde jaarverslag van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding werden een aantal voorstellen geformuleerd om misbruiken bij de tewerkstelling van huishoudpersoneel bij personen met een diplomatiek statuut te voorkomen en om hen in het geval er zich problemen voordoen beter te kunnen bijstaan.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft een aantal maatregelen voorbereid en besproken met het Centrum. Er werd een model van arbeidsovereenkomst uitgewerkt waarin de wettelijke minimumlonen worden opgelegd, inclusief de bijdragen aan de sociale zekerheid. De beperkingen van de vergoedingen in natura die deel kunnen uitmaken van het loon worden nauwkeurig bepaald (huisvesting en voeding kunnen maximaal 50% uitmaken van het brutoloon) evenals de regeling in verband met prestaties die kunnen geleverd worden op wettelijke feestdagen.

Ook de verplichting van de werkgever om, ook bij vroegtijdige beëindiging van de arbeidsovereenkomst, in te staan voor de kosten van het personeel voor de terugkeer naar zijn of haar land van herkomst wordt uitdrukkelijk opgenomen in de arbeidsovereenkomst.

In bijlage aan deze arbeidsovereenkomst wordt toegelicht aan welke verplichtingen personen met een diplomatiek statuut moeten voldoen om huishoudpersoneel aan te nemen waarvoor een bijzondere identiteitskaart vereist is.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken voorziet in deze voorstellen in een procedure waarbij het personeel persoonlijk de bijzondere identiteitskaart moet afhalen bij de Protocoldienst. Bij die gelegenheid kan aan de betrokkenen informatie verschaft worden over hun rechten en plichten en wat zij kunnen ondernemen in geval van moeilijkheden. De Protocoldienst (en eventueel het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding) zou fungeren als meldpunt voor moeilijkheden.

Enkele bedenkingen

Deze voorstellen zijn een stap in de goede richting.

De onderwerping van het loon aan de bijdragen van de sociale zekerheid biedt het voordeel dat de werknemer toegang krijgt tot het stelsel van de ziekte- en invaliditeitsverzekering. Anderzijds dient er bijgedragen te worden voor het stelsel van de werkloosheid en het stelsel van de pensioenen zonder dat het duidelijk is of de werknemer hiervan zou kunnen genieten. Het is wenselijk dat dit verder onderzocht wordt.

De regeling voorziet dat bijzondere identiteitskaarten niet kunnen afgeleverd worden aan personen die hier toegelaten zijn voor een kort verblijf of hier illegaal verblijven. Het Centrum meent dat in dit verband een overgangsmaatregel aangewezen is aangezien dit in het verleden veelal gedoogd werd en heel wat Filipijnse gezinnen nu plots door deze maatregel onmogelijk nog verder zouden kunnen werken en in België verblijven.

Het Centrum meent tevens dat wat de meldpunten betreft het nuttig zou kunnen zijn de inspectie van de sociale wetten van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid te betrekken.

Aansluitend bij de ontwikkeling van deze voorstellen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft het Centrum een brochure uitgewerkt die zou kunnen aangeboden worden aan het personeel dat nieuw tewerkgesteld wordt in België. In deze brochure worden de rechten en de plichten van het dienstpersoneel opgesomd en wordt de bekendmaking van de meldpunten voorzien waar zij terecht kunnen in het geval er zich moeilijkheden voordoen. Het ontwerp werd overgemaakt aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het Centrum meent dat het ook goed zou zijn dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken aan het dienstpersoneel dat niet inwoont bij de werkgever informatie zou verschaffen (dit kan hernomen worden in de informatiebrochure) over de mogelijkheid om zich in te schrijven in het vreemdelingenregister van de gemeente van woonst. Dit schept geen enkel bijkomend verblijfsrecht maar kan wel van belang zijn voor de nationaliteitsverwerving voor hier geboren kinderen van ouders die meer dan tien jaar in België werken en wonen.

Het Centrum hoopt dat deze voorstellen spoedig in een definitieve vorm kunnen gegoten worden en dat er bij het invoeren van deze maatregelen voorzien wordt in enkele noodzakelijke overgangsmaatregelen.